

DK-101

December-2017

B.Com., Sem.-I

CC-102 : Human Resource Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) જવાબો મુદ્દાસર લખો.
(2) જમણી બાજુના આંકડા પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1. (અ) માનવ સંસાધન સંચાલન એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ સમજાવો. 6
અથવા
માનવ સંસાધન આયોજનને અસર કરતાં પરિબલો ચર્ચો.
- (બ) કર્મચારી સંચાલન અને માનવ સંસાધન સંચાલન વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. 4
અથવા
માનવ સંસાધન આયોજનના વિવિધ હેતુઓ વર્ણવો.
- (ક) માનવ સંસાધન આયોજનની મર્યાદાઓ જણાવો. 4
અથવા
માનવ સંસાધન આયોજનની પ્રક્રિયા ટૂંકમાં સમજાવો.
2. (અ) કર્મચારીની વૈજ્ઞાનિક પસંદગીની પ્રક્રિયા જણાવો. 6
અથવા
"તાલીમ ખર્ચાળ છે, પરંતુ તાલીમનો અભાવ વધુ ખર્ચાળ છે." - આ વિધાનની ચતુર્થતા તપાસો અને ચર્ચા કરો.
- (બ) તાલીમની પ્રક્રિયા જણાવો. 4
અથવા
માનવ સંસાધન વિકાસના મહત્ત્વના કાર્યો સંક્ષિપ્તમાં ચર્ચો.
- (ક) નોંધ લખો : ભરતીનાં આંતરિક પ્રાપ્તિસ્થાનો 4
અથવા
માનવ સંસાધન વિકાસની નીચેની પદ્ધતિઓનો ટૂંકમાં પરિચય આપો :
(1) કારકિર્દી આયોજન
(2) બિન-નાણાકીય વળતર
(3) અધિકારી વિકાસ.
(4) માહિતી સંચાર નીતિઓ અને વ્યવહારો

3. (અ) કામગીરી મૂલ્યાંકનની વ્યાખ્યા આપો અને તેની ઉપયોગિતા ચર્ચો. 6
- અથવા
- બઢતીનો અર્થ જાણાવી, સિનિયોરીટી મુજબ બઢતી પ્રથાના લાભાલાભ જાણાવો.
- (બ) માનવ સંપત્તિના હિસાબો અંગે ટૂંકનોંધ લખો. 4
- અથવા
- ટૂંકનોંધ લખો :
ઔદ્યોગિક જુસ્સાનું મહત્ત્વ.
- (ક) કાર્યદક્ષતા અનુસાર બઢતી કેમ સારી છે ? 4
- અથવા
- નોંધ લખો : બઢલીની હકારાત્મક અસરો
4. (અ) કાર્યરચના એટલે શું ? કાર્યરચનાનાં લક્ષણો અને મહત્ત્વ જાણાવો. 6
- અથવા
- કાર્ય-સમૂહીકરણ અને કાર્ય-વિસ્તૃતીકરણ વચ્ચે તફાવત જાણાવો.
- (બ) કાર્યજીવન ગુણવત્તાના ફાયદા જાણાવો. 4
- અથવા
- કાર્યજીવન ગુણવત્તાના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો જાણાવો.
- (ક) કાર્ય ફેરબઢલીના ફાયદાઓ અને મર્યાદાઓ સમજાવો. 4
- અથવા
- ગુણવત્તા વર્તુળના વિવિધ હેતુઓ જાણાવો.
- નીચેનાનાં વિધાનો સમજાવો : (ગમે તે સાત) 14
- (1) "સંતોષાયેલ કુશળ માનવ સાધનો એકમની મૂલ્યવાન મિલકત છે."
 - (2) "વૈજ્ઞાનિક ભરતી એ બંને પક્ષકાર માટે ફાયદાકારક છે."
 - (3) "ગુણવત્તા વર્તુળનાં કેટલાક પ્રશ્નો છે."
 - (4) "આધુનિક સમયમાં કાર્યજીવનની ગુણવત્તાનો ખ્યાલ વ્યાપક બન્યો છે."
 - (5) "જુસ્સો એટલે કર્મચારીની પોતાના સાહસ તરફની માનસિક અને લાગણીની પરિસ્થિતિ."
 - (6) "માનવ સંસાધન એટલે કર્મચારીઓ નહીં."
 - (7) "અધિકારી વિકાસ જરૂરી છે."
 - (8) "શ્રેયાન પદ્ધતિ મુજબ બઢતી ખોટી નથી."
 - (9) "તમામ પ્રકારનાં કર્મચારીઓની પસંદગીની વિધિ એકસરખી ન હોય."

DK-101

December-2017

B.Com., Sem.-I

CC-102 : Human Resource Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) Answer to the point
(2) Figures to the right side indicate marks.

1. (A) What is Human Resource Management? Explain its importance. 6
OR
Explain the factors affecting manpower planning.
- (B) Clarify the difference between Personnel Management and Human Resource Management. 4
OR
Discuss various objectives of Human Resource Planning.
- (C) Explain limitations of H.R. Planning. 4
OR
Explain in brief the process of Human Resource Planning.
2. (A) Explain the scientific procedure for the selection of an employee. 6
OR
"Training is expensive, but lack of training is more expensive". Discuss and examine the validity of this statement.
- (B) Explain the procedure of training. 4
OR
Discuss briefly the important functions of Human Resource Development.
- (C) Write note: Internal Sources of Recruitment 4
OR
Give brief introduction to the following techniques of Human Resource Development
(1) Career Planning
(2) Non-Monetary Rewards
(3) Executive Development
(4) Communication policies and practices

3. (A) Define performance appraisal and discuss its utility.

6

OR

What is Promotion ? Explain advantages and limitations of seniority base promotion.

(B) Write short note on human resource accounting.

4

OR

Write note: Importance of Industrial Morale.

(C) How promotion according to merit is better ?

4

OR

Write note on positive effects of transfer.

4. (A) What is Job Design ? State the characteristics and importance of Job Design.

6

OR

Differentiate between job enlargement and job enrichment.

(B) Explain the benefits of quality of work life.

4

OR

Write down guiding principles of Quality of Work Life.

(C) Explain the advantages and limitations of job rotation.

4

OR

State the objectives of Quality Circles.

5. Explain the following statements : (Any Seven)

14

(1) "Contented skilled human resource is company's valuable asset"

(2) "Scientific recruitment is beneficial to both the parties"

(3) "There are certain problems of quality circles"

(4) "In modern times concept of quality of work life has become more popular"

(5) "Morale is a mental and emotional condition which persons have in connection with an enterprise"

(6) "Human Resource does not mean an employee"

(7) "Executive development is essential"

(8) "Promotion according to seniority is not a bad system"

(9) "Recruitment procedure can't be same for all employees"